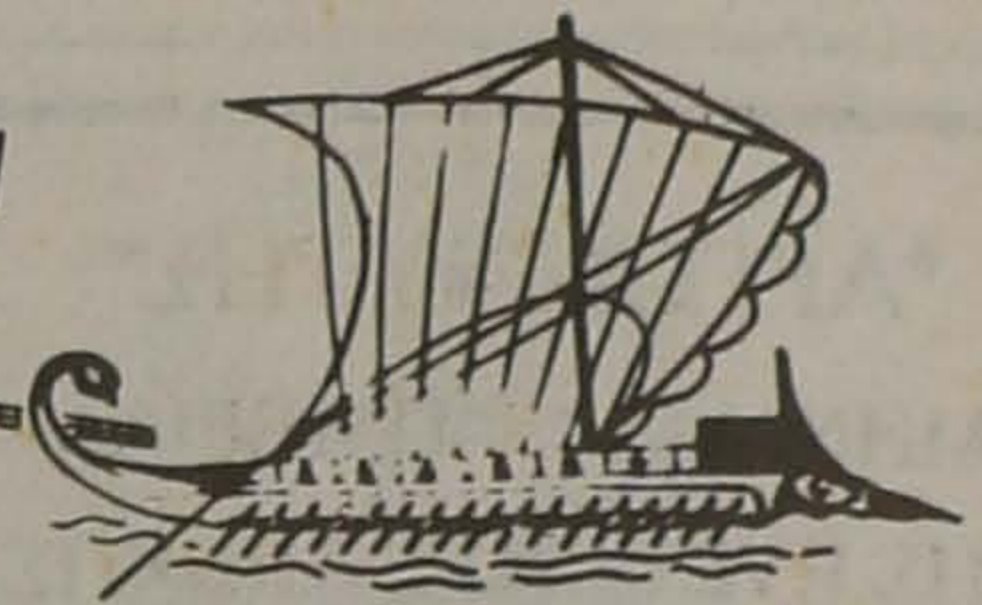

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

Ετος 2ο Αρ. φύλλου 22 ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΤΡΥΓΟΜΗΝΑΣ 1990

Οι "χαμένες Πατρίδες" και η χώρα των λωτοφάγων

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΑΧΑΙΡΙΔΗ
Κοιν. Λειτουργού

Περί του ζητήματος της τύχης των Ποντίων, οίτινες ομαδικώς εις χωρία ιδιαίτερα βιούντες και πολυπληθείς συνοικισμούς αποτελούντες θα σπεύσωσι να επανέλθωσι βεβαίως εις την πάτριον γην, ευθύς ως εκλειψωσιν οι λόγοι, ων ένεκα πανοικί μετανάστευσαν, ευθύς ως προαχθή του Πόντου η Εθνική Υπόθεσις".

Πέρασαν 70 χρόνια από τότε που ο Σκαλιέρης αναφερόμενος στους Πόντιους του Καυκάσου, πρότεινε την επανεγκατάστασή τους στη γη του Πόντου. 70 χρόνια προσφυγιάς, αλλοτρίωσης και σιωπής.

Ο Μητροπολίτης Τραπεζουσας Χρυσανθος, γράφει ότι: "Επήλθε κατά Αύγουστον του 1922 η Μικρασιατική Καταστροφή και επηκολούθησεν εν έτει 1923 η ανταλλαγή των πληθυσμών και η εντεύθεν ερήμωσις Πόντου, Μικράς Ασίας και Θράκης και η καταστροφή ολοκλήρου Χριστιανικού Πολιτισμού. Και εσβέσθη η Εκκλησία Τραπεζουσας "και κληρονομιά ημών μεταστράφη αλλοτρίοις, οι οικί ημών ξένους".

Ο Βαλαβάνης αναφέρει: "Τον μοιραίως καταρακωθέντα αυτόν πολιτισμόν, ομού με τα καπνίζοντα εισέτι ερείπια των βωμών και εστιών μας, μακρόθεν είμεθα υποχρεωμένοι σήμερα οι Πόντιοι να βλέπωμεν άφωνοι και αλγούντες, χωρίς να είμεθα εις θέσιν να σβύσωμεν την φοβεράν πυρκαϊάν, η οποία κρίμασιν των ισχυρών της γης, νέμεται την ταλαίπωρον πατρίδα μας".

Ο Διομήδης με κρυπτογράφημά του προς τον Βενιζέλο του ανακοίνωνε: "Συμφώνως πίνακι χάρτου οντίων Καυκάσου νοτ. Ρωσίας αποσταλέντος ημίν ενεργήθη υπό συνδέσμου Ποντίων ανερχομένων 1/2 εκατομμύριον αιτουμένων ανεξαρτησίαν πατρίδος των".

Με τη συνθήκη της Λωζάνης - μνημείο αστικής

ηθικής και αντικειμενοποίησης του ανθρώπου - οι νεοέλληνες πολιτικοί, αποδεχόμενοι το σφαγιαστικό σχέδιο των Μεγάλων Δυνάμεων για τον Ελληνισμό, παραχώρησαν στους Τούρκους στρατοκράτες τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και τη Θράκη.

Οι στρατευμένοι ιστορικοί και πολιτικοί του Ελλαδικού κράτους θα προσδιορίσουν σαν "χαμένες πατρίδες" τις πολιτικοοικονομικές σκοπιμότητες της εποχής.

Οι Πόντιοι σήμερα μακριά από την κατεχόμενη πατρίδα τους, έχοντας βιώσει όλη τη βαρβαρότητα των Τούρκων στρατοκρατών και τη βαρβαρότητα του σταλινικού σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της ρώσικης κοινωνίας, παρουσιάζονται στο προσκήνιο της ιστορίας απαιτώντες τη δικαίωσή τους.

Η τραγική πορεία των Ποντίων είναι ο νεότερος Γολγοθάς του Ελληνικού Έθνους. Είναι η πνευματική και υπαρκτή γενοκτονία που πραγματοποιήθηκε από τους Τούρκους σε βάρος της Ρωμιουσίνης με την ανοχή των "πολιτισμένων χριστιανικών" δυνάμεων της Δύσης.

Η Ελλάδα προσδιοριζόταν από τα επιθυμητά οριοθετημένα γεωγραφικά σύνορα που εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των "φίλων" και "συμμάχων" μας.

Από το Πρωτόκολλο της Πετρούπολης του 1826, μεταξύ της Αγγλίας και Ρωσίας περί των ελληνικών Συνέχεια στην 4η σελ.

Η νέα γενιά των Ποντίων κατά την παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου στη Βέροια.

Μέλη του Δ.Σ. της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας στην κ. Νομάρχη

Στις 2 Οκτωβρίου μέλη του Δ.Σ. της Ε.Λ.Β. επισκέφθηκαν την κ. Παρσαφυλλίδου και συζήτησαν το θέμα της συνέχισης της μισθώσεως του ξενοδοχείου "Αριστείδης", που ως γνωστό στεγάζονται σ' αυτό οικογένειες συμπατριωτών μας από τη Σοβιετική Ένωση.

Συγκεκριμένα συζητή-

θηκε να γίνουν ενέργειες προς το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης για τη διάθεση νέας πιστώσεως, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η δαπάνη μισθώσεως και θερμάνσεως του κτιρίου. Η κ. Παρσαφυλλίδου γνώρισε στα μέλη του Δ.Σ. ότι θα προωθήσει το σχετικό αίτημα στο Υπουργείο.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Από την Ευξεινού Λέσχην Βέροιας ανακοινώνεται ότι, εντός των προσεχών ημερών αρχίζουν τα μαθήματα εκμάθησης ποντιακής λύρας και παραδοσιακών χορών.

Οι ενδιαφερόμενοι να επικοινωνήσουν με το τηλ. 28.356 ή με τα μέλη του Δ.Σ.

28η Οκτωβρίου του 1940

"Θέλει αρετή και τόλμη η ελευθερία"

Α Κάλβος

Μία χούφτα πολεμιστές κατήσκαναν μία πάνοπλη αυτοκρατορία και δημιούργησαν ένα νέο ελληνικό ηρωικό θαύμα. Αλψμόντες μέρες, αλψμόντες πράξεις και νίκες, αλψμόντοι Ακρίτες!

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Το Δ.Σ. της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας, με ομόφωνη απόφασή του, συγχαίρει όλους τους εκλεγμένους Δημοτικούς Συμβούλους του Δήμου Βέροιας, στις εκλογές του Οκτωβρίου 1990. Τους εύχεται κουράγιο και δύναμη για την από κοινού αντιμετώπιση και λύση των προβλημάτων της πόλης.

Το Δ.Σ.

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Το οικογενειακό σπίτι για τον Πόντιο

Ο Πόντιος αισθάνεται, ότι το οικογενειακό του σπίτι, έχει ψυχή και ιερότητα. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη ζωή του. Δημιουργεί σ' αυτόν σεβασμό και λατρεία.

Η θύμησή του γοητεύει την ψυχή του. Η απομάκρυνσή του από αυτό, του φέρνει μεγάλο λύπη. Ο ψυχικός δεσμός του με το σπίτι του είναι πολύ μεγάλος. Κι αυτή ακόμη η νύφη όταν εξέρχεται από το πατρικό κατώφλι συν-

ταράσσεται. Μελαγχολεί σε τέτοιες στιγμές η ποντιακή μούσα. "Σήμερα μαύρος ουρανός, σ' σήμερα μαύρη μέρα".

Τον ίδιο βαρύ πόνο αισθάνεται κι ο νέος που φεύγει για τα ξένα: "Πόσον μάνα, παξιμάδ', θα μαυροξεβιτεύω". Μαύρη θεωρεί την ξενιτιά γιατί τον απομακρύνει από το οικογενειακό του σπίτι. Κι εκεί πάλι, στα ξένα, η νοσταλγία του για το οικογενειακό του σπίτι

είναι απέραντη. Είναι τόσο βαρύς ο καημός του, ώστε να τον θεωρεί βαρύτερο κι από εκείνο του θανάτου. "Η ξενιτιά κι ο θάνατον, λέγνε, πως έναν είναι. Εξύσασαν κι ετέρεσαν, η ξενιτιά βαρύν έν". Και νοσταλγεί - νοσταλγεί το σπίτι του. "Θέλ' ασ' οσπίτν ατ' άνθρωπον κι ασήν αυλήν ατ χώμαν". Θέλει δηλαδή άνθρωπο από το σπίτι του και χώμα από την αυλή του. Η μεγάλη του αυτή επιθυμία φανερώνει τους άρρηκτους

ηθικοκοινωνικούς δεσμούς με τα μέλη της οικογένειάς του και με το σπίτι του.

Κι η νοσταλγία του για το σπίτι του γίνεται αβάστακτος πόνος σαν έρχονται οι θύμησές του απ' αυτό. "Τ' ομμάτα μ' εσκοτίνεψαν ας σήν αροθμίαν".

Χαρά και λύπη, γέλια και δάκρυα, όνειρα κι ελπίδες είναι γνώριμα στο ποντιακό σπίτι και συνδεδεμένα με την υλική του παρουσία. Εκεί τ' άμυχα παίρνουν ζωή και μ-

στική ψιθυριστή φωνή, για ν' ανταποκριθούν στις χαρές και στους καημούς, στις προσδοκίες και στα προβλήματα του. Ψηλά στο οικογενειακό εικονοστάσι μ' αδιόρατο χαμόγελο οι εικόνες του εμπυχωθούν, επικυρώνουν τις πράξεις του και στηρίζουν το ηθικό του.

Το τραπέζι, τ' απλά καθίσματα συμπληρώνουν το γνώριμο κι αγαπημένο κόσμο του σπιτιού, που είναι αναπόσπαστο προς την προ-

σωπική του ζωή. Όταν βρίσκεται μακριά του, τότε κυριαρχεί περισσότερο από κάθε άλλη φορά στη σκέψη του.

Γαληνέει ο ξενιτεμένος σαν έρθει η ώρα να επιστρέψει στο σπίτι του, το χιλιόσημο και το χιλιόσημο. Ενας γλυκασμός τον κυριεύει τότε. Ξεκουράζεται η ψυχή του και ημερεύει η σκέψη του.

Γι' αυτόν, το σπίτι του έχει ιδιαίτερη θέση στα συναισθηματά του, στην καρδιά του, γιατί του είναι

πολύτιμο, όπως το πολύτιμο μαργαριτάρι. Το πρώτο πάνω στη γη άγιο πράγμα είναι γι' αυτόν το σπίτι του. Εκεί μέσα, κατοικούν τ' αγαπημένα του πρόσωπα κι εκεί πρωτολάτρεψε τον Θεό του. Είναι το σπίτι γι' αυτόν, η σωτηρία της ζωής του κι άγιο προσκύνημά του. Γι' αυτό και κάνει ευχή κι επίκληση στο Θεό και παρακαλεί να στέλνει στο σπίτι του την ευλογία Του και την προστασία Του. Το οικογενειακό σπίτι για τον Πόντιο είναι άσπαστο, είναι μία ευλογία του Θεού.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"
ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331-25.282
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΤΣΑΧΟΥΡΙΔΗΣ

Δικηγόρος

ΗΛΙΑΣ Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

Φιλολόγος

ΟΔΥΣΣΕΑΣ Γ. ΓΩΝΙΑΔΗΣ

Ηθοποιός - Σκηνοθέτης

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΛΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ Ε.Ε.

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ

ΤΗΛ. 0331/66.913 - ΦΑΧ 0331/66.979

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 500 ΔΡΧ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

* Οι στήλες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"
είναι στη διάθεση όλων των ανα-
γνωστών του

* Οι εργασίες πρέπει να στέλνο-
νται αν είναι δυνατόν δακτυλο-
γραφημένες

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι
δεν επιστρέφονται

ΠΟΝΤΙΑΚΑ
ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Αλλο λαζούδ' κ' έσπειρεν

Ο πρόσφυγας Γαρασαριώτης ο Παρα-
σκευάς τ' Αγαθά σίτα έσπερνεν το χωράφ' ν
ατ λαζούδ' εντούνεν 'ς σό νούν ατ' το πα-
λαίν το χωρίον ατ' 'ς σή Γαράσαρην, ούμου
λαζούδ' καμμίαν 'κ' έσπερναν.

Σο μεσημέρ' απάν' εκάτσεν 'ς ινός πελιτί
άκραν να τρώει, ολίγον λαζουδένεν ψωμί
με τ' ελαίας. Εφαγεν δύο τρία βούκας. Το
τέταρτον εστάθεν 'ς σήν γούλαν ατ'... Ολί-
γον κι άλλο θ' εφουρκίουτον ο
μαυράχαρον, αν 'κ' ευρίουτον 'ς σή χωρα-
φή την άκραν νερόν να πίν' και δεβάζ' κα
το λαζουδένεν την βούκαν.

Ασού εγουρταρέφτεν και έρθεν 'ς σα
σύκαλα τ' εκλώσεν 'ς σή πελιτί την ρίζαν,
επέρεν 'ς σό κέρ'ν ατ' το λαζουδόψωμον
και ερχίνεσεν να λεί ατο:

- "Όταν εγώ για τ' εσέν πέντε φορές
ελάλεσα αγούτο το χωράφ. Εσπειρα σε,
επότσα σε, έκοψα τα κορφάδας ισ,
ετοπλάεψα, εκοβάλεσά σε σ' αλών' ξέγγκα
τα καμίσια σ', εξέγγκα σε α σά κατούνας.
Ελεσα, εποίκα σε αλεύριν, εζούμωσα και
έψεσα σε, κι ατώρα θέλεις να φουρκίεις
με..."

Εσκωσεν κι εντόκεν το ψωμί απάν' 'ς σ'
έναν πέτραν κι εποίκεν ατο κομμάτια...

- "Άλλομίαν αν σπειρώ λαζούδ' Παρα-
σκευά να μη λέγνε με!... είπέ κι εδέβεν
πλάν.

Κι άλλο λαζούδ' κ' έσπειρεν.

Ατά, τερείς ατά...

Ο Πέτρον Ορφανόν α σήν Κορόνιζαν με
το μουλαρόπον ατ' εποίνεν δουλείας 'ς σο
ποδάρ' απάν. Επούλνεν φασούλα, άλας, πε-
τοσία, μανουσάδας σ' ολόγερα τα χωρία.

Εναν χρόνον πα τ' Αε Δημητρί επήγεν σ'
Απάν την Αυλιαναν κι εγέντον μισαφίρ' τς
ση Κάσκονος τη Χατζή Κωνσταντίν. Αρ
εκάτσαν και γονουσεύνε, ο Πέτρος λέει τον
Κάσκον:

- Θείο Χατζή! Αδά 'ς σήν μαχαλάν εσούν
ντό πολλά καλαγμένα οσπίτα ελέπω αδά
ολόερα.

- Ατά, είπεν ο Χατζής, τερείς ατα! Ατά
ούλα μουχταριών και επιτροπίων οσπίτα
έταν...

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. ανακάπα = ξαφνικά
2. ανίσωστα = αν
3. ελάρωσα = γιάτρεψα
4. ενεώθεν = ξανάνιωσε
5. επεκεί = κατόπιν
6. ευτάγω = κάνω
7. θεατέρα = θυγατέρα
8. καικά = κοντά
9. νέματα = σκοτάδια
10. νέπρε = βρε
11. παρακάδ' = νυχτέρι
12. πλάνον = σχέδιο
13. πουδέν = πουθενά
14. τερέματα = περιποπίσεις
15. ωμία = ώμους

Από το παρελθόν...

Φωτογραφία του 1908 στην Αργυρούπολη του
Πόντου. Ο μικρός με την παραδοσιακή φορεσιά
είναι ο μακαρίτης Μιχάλης Γεωργιάδης, ο οποί-
ος διετέλεσε επί σειρά ετών Πρόεδρος του Δ.Σ.
της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας.

ΛΑΪΟΓΡΑΦΙΚΑ

"Τρυγομηνάς" - Οκτώβριος

Ο Οκτώβριος πήρε το όνομα "Τρυγομη-
νάς" επειδή ήταν ο μήνας των καρπομα-
ζωμάτων. "Στον τρυγομηνάν τρυγίεις".
"Εναν σπέρτς και δέκα πέρτς..." Ήταν δηλα-
δή ο τελευταίος μήνας της χρονιάς που
μάζευαν τα σταφύλια, τα καρύδια, τα
κάστανα, τα γλυκά κολοκύνια κ.λ.π.

Κλητικά ζώνω

Τηνγαγελάδα την καλούσαν με το όνομά
της. Την μάλωναν με το μιά! μιά! Για να γυρί-
σει την έλεγαν γυρίστ' και για να αλλάξει
πόδι κατά το άρμεγμα έλεγαν άλλαζον
ποδάρ'!

Για τα πρόβατα επιφώνημα ή πρόσκληση
ήταν πρού!, τα κασίκια κίπ!, τα μοσχαράκια
κέλε!, τις κότες τζου!, τη γάτα ψί! και για το
μάλωμά της ψί!, τα άλογα ντέ! και το
γαιδούρι τσο!

Ονόματα μηνών

Καλαντάρτς (Ιανουάριος), Κούντουρον
(Φεβρουάριος), Μάρτς (Μάρτιος), Απρίλτς
(Απρίλιος), Καλομηνάς (Μάιος), Κερασινός
(Ιούνιος), Χορτοθέτς (Ιούλιος), Άγουστον
(Αύγουστος), Σταυρίτες (Σεπτέμβριος), Τρυ-
γομηνάς (Οκτώβριος), Αεργίτες (Νοέμ-
βριος), Χριστιανάρτς (Δεκέμβριος).

Εκφράσεις ευχής, χαιρετισμού,
επικλήσεως κ.λ.π.

- Ο Θεόν να ελεά μας
- Τα καλά του Θεού
- Ο Θεός πολλά καλά να διει σε
- Με του Θεού τη δύναμη
- Ο Θεός εξέρ'
- Ο Θεός 'κι ανεσπάλλει μασε
- Αν αγαπάς το Θεό σου
- Το κάλλος του Θεού
- Ο Θεός να φυλάττ' σε
- Ο Θεός να πολυχρονίσει σε.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ο "Αργοναύτης" με χαρά θα φιλοξενεί
την παρουσίαση βιβλίων και περιοδικών
που αφορούν τον Πόντο.

Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να
στέλνουν ένα αντίτυπο του βιβλίου ή του
περιοδικού τους για τον παραπάνω σκοπό.

ΑΚΡΙΤΕΣ ΑΛΜΩΠΙΑΣ
Λαογραφικός Όμιλος Αριδαίας
Αριδαία 10-9-1990

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

ΠΡΟΣ

Εύξεινο Λέσχη Βεροίας

Από μέρους του Ομίλου μας και της Ορ-
γανωτικής Επιτροπής του Φεστιβάλ Αλμωπί-
ας θερμά σας ευχαριστούμε για τη συμμε-
τοχή σας στην Γ' Διεθνή Συνάντηση χορευ-
τικών συγκροτημάτων "ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ
ΤΩΝ ΛΑΩΝ" και ιδιαίτερα για την όμορφη
και πετυχημένη παράσταση που μας
δώσατε.

Πρέπει να σας πούμε ότι οι Αλμωπιείς ευ-
χαριστήθηκαν από την παρουσία του συ-
γκροτηματός σας και αυτό μας ικανο-
ποίησε ιδιαίτερα και μας επιβράβευσε για
την επιλογή μας του χορευτικού σας συ-
γκροτήματος.

Επιθυμούμε και ελπίζουμε σε μία νέα συ-
νεργασία και ανταλλαγή με στόχο πάντα
την διάσωση και καλλιέργεια της γνήσιας
ελληνικής μουσικοχορευτικής παράδοσης,
τη διεθνή Ειρήνη και Φιλία.

Θερμές ευχές για προκοπή στο έργο που
επιτελείτε.

Ο Πρόεδρος

Ιωάννου Δημήτρης

Ο Γεν. Γραμματέας

Καλτσάς Περικλής

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ

1. Ποντιακή
Εστία

Κυκλοφόρησε όπως
πάντα το σπουδαίο περιοδικό
"Ποντιακή Εστία", τριμηνιαίο
λαογραφικό περιοδικό της
Παναγίας Σουμελά, βραβείο
Ακαδημίας Αθηνών, Θεσσα-
λονίκη Ιούλιος - Αύγουστος,
Σεπτέμβριος 1990, περίοδος
Β' - χρόνος 15ος, τεύχος 82.
Τα περιεχόμενά του πλούσια
και πολύ σπουδαία.

Τα θερμά μας συγχαρη-
τήρια στους συντελεστές
της αξιόλογης έκδοσης
του περιοδικού της "Πο-
ντιακής Εστίας".

2. Ρωμανία

Κυκλοφόρησε το νέο
αξιόλογο περιοδικό "Ρωμανί-
α" δΐμηνο περιοδικό του Κέν-
τρου Ποντιακών Μελετών
(ΚΕ.ΠΟ.ΜΕ), Σεπτέμβριος -
Οκτώβριος 1990, αριθμός
τεύχους 3. Περιλαμβάνει
πολλά σπουδαία και
αξιόλογα κείμενα.

Τα πιο θερμά μας συγ-
χαρητήρια στους συντελε-
στές του υπέροχου
πράγματι περιοδικού "Ρω-
μανία".

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ο "Αργοναύτης" ως
γνωστόν εκδίδεται από την
Εύξεινο Λέσχη Βέροιας για
μη κερδοσκοπικούς λόγους,
αλλά για πνευματική
ανιστόρηση της λαογρα-
φικής και της πολιτιστικής
μας παράδοσης.

Είναι, λοιπόν, απαραί-
τητο, για την ασταμάτητη
και απρόσκοπτη πλεύση του
να ανανεώσουμε τις συνδρο-
μές μας έγκαιρα και ακόμα
να γράψουμε νέους συνδρο-
μητές.

Η ΕΚΠΟΜΠΗ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

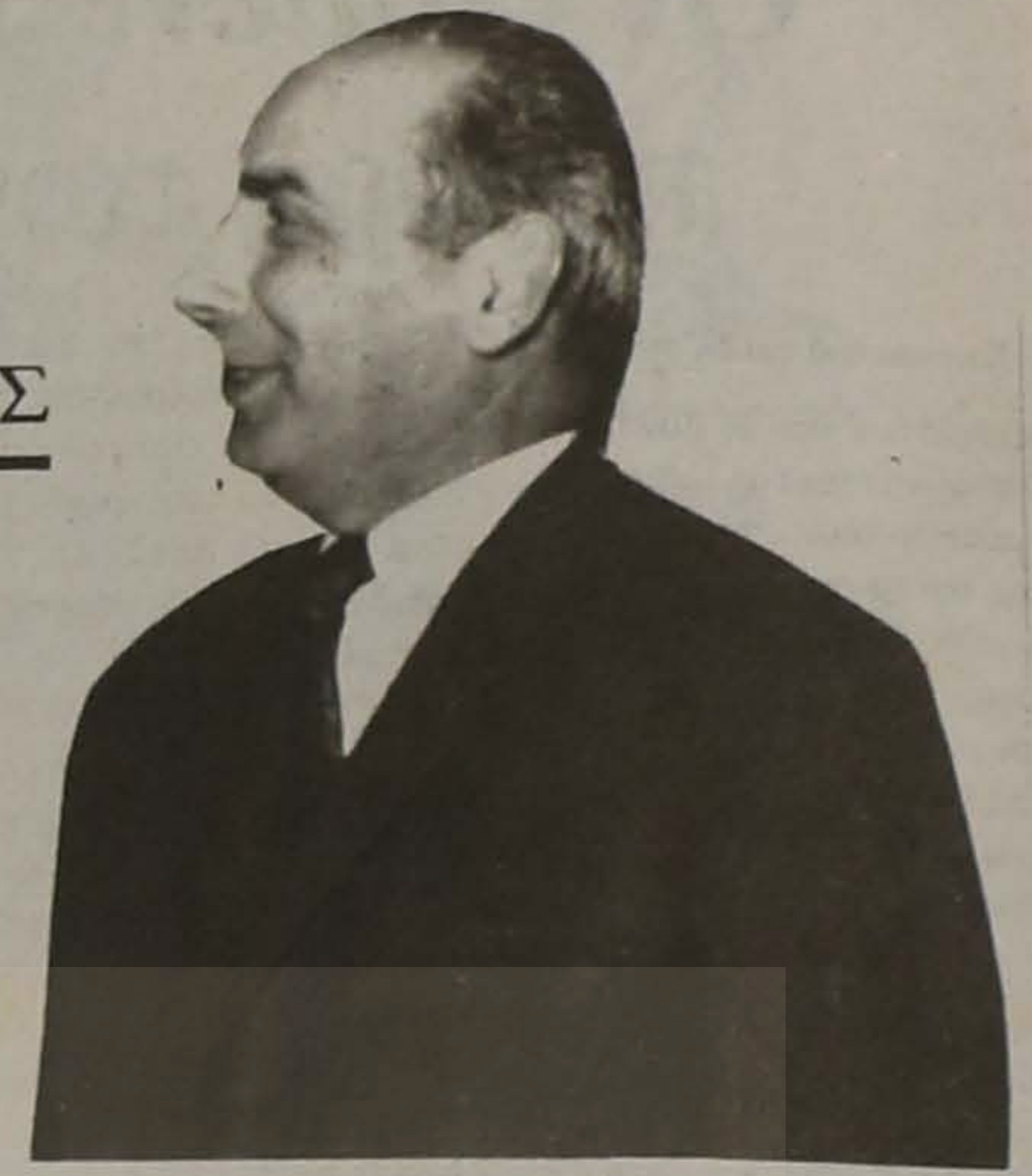
Κάθε Τετάρτη και από ώρα 18.35 έως
20.30 ακούεται η φωνή της Λέσχης από το
Ραδιοφωνικό Σταθμό Ημαθίας "ΤΥΠΟΣ
FM".

Την εκπομπή επιμελείται και παρουσιάζει
με μεγάλη επιτυχία ο ερμηνευτής της πο-
ντιακής μούσας Κώστας Καραπαναγιωτίδης
και οι συνεργάτες του.

ΠΕΖΟΣ ΚΑΙ ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

Επιμέλεια - Παρουσίαση
Οδυσσεάς Γ. Γωνιάδης

ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΕΟΚΛΗ ΛΑΜΨΙΔΗΣ

Ο Γιώργος Λαμψιδής του Νεοκλή, γεννήθηκε το Δεκέμβριο του 1912 στην πόλη Ερζικιάν του Πόντου και ήλθε στην Ελλάδα, με την οικογένειό του, στα 1920.

Τελείωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στη Θεσσαλονίκη και παρακολούθησε μαθήματα Γλωσσολογίας και Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Πολύ νωρίς ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία και τη συγγραφή βιβλίων. Στη δημοσιογραφία εργάστηκε σαράντα εφτά χρόνια και τώρα είναι συνταξιούχος.

Εργάστηκε στις εφημερίδες των Αθηνών "Αθηναϊκή", "Ελευθερός Λόγος", "Το Βήμα" και στον "Οικονομικό Ταχυδρόμο" όπου ασχολούνταν με θέματα της Αγροτικής Οικονομίας και συνεχίζει να γράφει σε έκτακτες περιπτώσεις.

Παρά τον φόρτο της δημοσιογραφικής του εργασίας, ασχολήθηκε και με τη συγγραφή βιβλίων, που είχαν εξαιρετική υποδοχή και κυκλοφορία.

Ενα από τα πλέον σπουδαία έργα του, αποτελεί το ιστορικό έργο "Τοπάλ Οσμάν". Θέμα του, το αποκαλούμενο τέρας της Τραπεζούντας που κατέσφαξε τους Έλληνες του Πόντου κατά την περίοδο 1914 - 1924.

Το δεύτερο βιβλίο, της ίδιας σειράς - ο Β' τόμος του "Τοπάλ Οσμάν", με τίτλο η "Τελευταία Πράξη" είναι οι θλιβερές στιγμές της νίκης του Κεμάλ, οι κρεμάλες της Αμάσειας από τα "Δικαστήρια της Ανεξαρτησίας" και η εγκατάλειψη - όσον έζησαν - της αγαπημένης γενέθλιας γης.

Σήμερα τα δύο βιβλία αποτελούν έναν τόμο με 580 σελίδες. Για το βιβλίο αυτό ο Γ. Λαμψιδής βραβεύθηκε από την ΕΣΤΙΑ Νέας Σμύρνης.

Το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε ευρύτατα όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στον κύκλο των Ποντίων του Εξωτερικού - μέχρι την Αυστραλία. Μέχρι σήμερα έκανε πέντε εκδόσεις (25.000 αντίτυπα) και βαδίζει προς την έκτη έκδοση, ρεκόρ για ένα μικρής εμβέλειας αναγνωστικό κοινό.

Ενα άλλο σημαντικό έργο του Γιώργου Λαμψιδή αποτέλεσε η μελέτη "Οι πρόσφυγες του 1922", όπου εξετάζεται η συμβολή του προσφυγικού στοιχείου στην ανάπτυξη της χώρας. Μέχρι σήμερα η μελέτη αυτή κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση. Η δεύτερη έκδοση προσέχθηκε από το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και εγκρίθηκε ως βοήθημα στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Διοίκησης του Ιδίου Πανεπιστημίου.

Εκτός από άλλα βιβλία, έχει ετοιμάσει ο Γιώργος Λαμψιδής μία εκτενή μελέτη για το αιώνιο γλωσσικό μας πρόβλημα, με τίτλο "Από την καταδίκη, στον θρίαμβο της δημοτικής" από τα στενογραφημένα Πρακτικά της Βουλής του 1911 και της Βουλής του 1976. Ελπίζει πως το τελευταίο του θα είναι ένα αφηγηματικό έργο για την προσφυγική δυστυχία, που την έζησε και ο ίδιος, με τίτλο "Οι θάλαμοι της Καλα-

μαριάς".

Τα έργα του Γιώργου Λαμψιδή χρονολογικά:

1) Ποντιακά τραγούδια, (1948) εξαντλημένο.

2) Η ζωή γελά, εύθυμα ποντιακά σκέτς που μεταδόθηκαν από το Ραδιόφωνο (δύο εκδόσεις: 1951 και 1988. Τη δαπάνη της δεύτερης έκδοσης την ανέλαβε η Ομοσπονδία Συλλόγων Ελλήνων Ποντίων της Δυτικής Γερμανίας και του Δυτ. Βερολίνου).

3) Τοπάλ Οσμάν και Τελευταία Πράξη το χρονικό της αιματοβαμμένης ιστορίας του ποντιακού ελλητισμού κατά την περίοδο 1914 - 1924. Πέντε εκδόσεις: 1969, 1972, 1976, 1978, 1982. Βραβείο "Εστίας Νέας Σμύρνης".

4) Ανοίξτε τα παράθυρα μελέτη για την κατάργηση των τόνων και τον τρόπο διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών. Δύο εκδόσεις 1972, 1973 εξαντλημένο.

5) Αι καλλιέργειαι και αι δυσχέρειαι επισιτισμού κατά την Επανάστασιν του 1921 (1972). Βραβείο της "Ενώσεως Ελλήνων Χημικών", εξαντλημένο.

6) Τα αγροτικά μας, συλλογή των κυριότερων άρθρων που δημοσιεύθηκαν από το 1966 μέχρι το 1982, εξαντλημένο.

7) Οι πρόσφυγες του 1922 μελέτη για τη συμβολή του προσφυγικού στοιχείου στην ανάπτυξη της χώρας. Δύο εκδόσεις 1982 και 1989. Η δεύτερη έκδοση έγινε πανεπιστημιακό βοήθημα στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης.

8) Αριστοφάνης η άλλη όψη, μελέτη για τον Αθηναίο κωμωδογράφο, 1985

9) Τα αίτια της παρακμής της αρχαίας Ελλάδος του C. BARBACALLO. Μετάφραση από τα γαλλικά. Δύο εκδόσεις 1976 και 1982.

Ενα μικρό δείγμα της μεγάλης προσφοράς του κ. Λαμψιδή από το βιβλίο του "ΤΟΠΑΛ ΟΣΜΑΝ":

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ενα πλοίο καταστόλιστο μ' όλες τις αποχρώσεις του κόκκινου χρώματος, ξεκίνησε πολύ νωρίς εκείνο το πρωινό της 30 Οκτωβρίου 1914 από το λιμάνι της Τραπεζούντας με κατευθύνση προς την Κερασούντα.

Οι επιβάτες - αξιωματικοί, στρατιώτες και πολίτες - βρισκόταν σε εξάλλο ενθουσιασμό, και σε κάθε στιγμή, σαν επωδό, φώναζαν μόλις αντίκριζαν στο δρόμο τους κανένα πλοίο ή καϊκι: "Γιασασίν Τουρκία". Θα καούν οι γκισαούρηδες και οι εχθροί του Ισλάμ...".

Παρατεταμένα χειροκροτήματα συνόδευαν κάθε κραυγαλέα αναφώνηση των συνθημάτων και ο φανατισμός που ήταν ακράτητος, συνοδεύονταν με εκατοντάδες πυροβολισμούς: "Ζήτω ο πόλεμος".

Και οι πυροβολισμοί σκορπούσαν τους τρομαγμένους γλάρους που κατά εκατοντάδες συνόδευαν το πλοίο του πολέμου.

Ενα ελληνικό καϊκι που ερχόταν φορτωμένο φουντούκια από την Κερασούντα με κατεύθυνση προς την

Τραπεζούντα σαν να κατάλαβε κάποιο κίνδυνο, γλύστρησε γρήγορα προς τις ακτές.

Ο Πόντιος καπετάνιος έβγαλε τον ναυτικό του σκούφο έκανε το σταυρό του και είπε σαν να μονολογούσε:

- Ο Χριστόν και η Παναγία να φυλάτ' μας... Ερχίνεσαν τον πόλεμο (Ο Χριστός και η Παναγία νας μας φυλάτη, άρχισαν οι Τούρκοι τον πόλεμο).

Το πλήρωμα - οκτώ Κερασούντια και Νοιώτικα παλληκάρια - έτρεξαν φοβισμένα γύρω του.

- Ντό λες, καπετάνο, επαλαλώθεις, έκανε ο μηχανικός. Ντό πόλεμον λες (Τί λές, καπετάνιε τρελλάθηκες; για ποιό πόλεμο μας λες).

Πραγματικά ο διοριστικός Πόντιος καπετάνιος δεν γελάστηκε. Η Τουρκία μπήκε την προηγούμενη, 29 Οκτωβρίου 1914, στον πόλεμο στο πλευρό των Κεντρικών Δυνάμεων (Γερμανίας, Αυστροουγγαρίας) και εξαλλοι οι Τούρκοι μέσα σ' ένα πέλαγος κόκκινων προκηρύξεων που τοιχοκολλήθηκαν παντού ανάγγειλαν το μεγάλο γεγονός, τον ιερό πόλεμο.

Πάνω στο πλοίο που ολοταχώς έπλεε προς την Κερασούντα ήσαν πολλά επίλεκτα μέλη του Νεοτουρκικού Κομιτάτου "Ενωσις και Πρόοδος" που ανέλαβε να κινητοποιήσει όλο το τουρκικό έθνος εναντίον των γκισαούρηδων (απίστων).

Ενας με πολιτικά, ο ηγέτης της κινήσεως της Τραπεζούντας, ο Ομέρ Βεής, ανέβηκε σ' ένα πρόχειρο βήμα και στους συγκεντρωμένους γύρω του φανατισμένους στρατιωτικούς και πολίτες εξήγησε τους σκοπούς του πολέμου.

- Ενόμισαν μερικοί, εκραύγαζε ο Ομέρ Βεής, ότι νικηθήκαμε στους Βαλκανικούς πολέμους, ότι ο ακρωτηριασμός που πάθαμε μας συνέτριψε. Οχι, χίλιες φορές όχι. Συσπειρωθήκαμε περισσότερο στην ιδέα της ισχυράς Τουρκίας, θρέψαμε περισσότερο στην ιδέα της ισχυράς Τουρκίας, θρέψαμε περισσότερο την αντεκδίκησή μας και να, τώρα ήλθε η στιγμή να εκδικηθούμε. Τα λάθη που έκαναν επί 4 αιώνες οι προκάτοχοι μας, που άφησαν ελευθερία και έδωσαν προνόμια στις μειονότητες, στα φίδια αυτά που έχομε στους κόλπους μας, πρέπει να επανορθωθούν. Θα πολεμήσουμε όχι για να κατακτήσουμε αυτά που χάσαμε, αλλά για να τα κτοποιήσουμε τα εσωτερικά μας, να ξεκαθαρίσουμε τις έχιδνες που μας δηλητηριάζουν, για να κάνουμε μία Τουρκία καθαρή, μία Τουρκία τούρκικη...

Φωνές και πυροβολισμοί "Γιασασίν Ισλάμ" εκάλυψαν το τέλος του λόγου του Ομέρ Βεή, που μεταφέρθηκαν σιωπηλώς στα χέρια των έξαλλων εορτασμών του πολέμου, στη γέφυρα του πλοίου που ήταν τυλιγμένη στις κόκκινες σημαγιούλες και στα συνθήματα: "Οι Τούρκοι κυρίαρχοι της Τουρκίας. Κάτω η Ρωσία, η Γαλλία και η Αγγλί-

α. Κάτω οι γκισαούρηδες".

Όταν το πλοίο έφθασε στο λιμάνι της Κερασούντας, η πόλη έπλεε στο κόκκινο χρώμα, γεμάτη πολεμικό πυρετό. Κόσμος πολύς, Τούρκοι φυσικά μόνον, ξέσπασαν σε ζητωκραυγές για τον πόλεμο.

- Ο πόλεμος, η σωτηρία. Γιασασίν μιλλιέτ. (Ζήτω το έθνος). Οι αξιωματικοί, που βγήκαν από το πλοίο αρπάχθηκαν από το πλήθος και μεταφέρθηκαν με ζητωκραυγές στο κέντρο της πόλεως.

Ο Ομέρ Βεής με το επιτελείο του, μέσα σε πυκνή παράταξη λαού, κατευθύνθηκε στα γραφεία του τοπικού Νεοτουρκικού Κομιτάτου "Ενωσις και Πρόοδος". Εκεί θα γινόταν η μεγάλη σύσκεψη για τα "εσωτερικά μέτρα", εκεί θα καταστρώνονταν επιμελώς ένα τοπικό πρόγραμμα επί τη βάσει του "Γενικού Προγράμματος", που είχε καταστρωθεί στην Κωνσταντινούπολη για την εξολόθρευση των "Απίστων" Αρμενίων, Ελλήνων, Εβραίων, για να ξεκαθαρισθή η Τουρκία από τα "φίδια" και να γίνει τουρκική.

Παρόμοιες συσκέψεις θα επακολουθούσαν σ' όλες τις παράλιες και τις μεσόγειες πόλεις του Πόντου όπου ο Ομέρ Βεής θα δώση τη λύση του εσωτερικού προβλήματος.

Οι κυριώτεροι ηγέτες του Κομιτάτου της Κερασούντας ανέβηκαν ενθουσιώδεις και υπερήφανοι τα σκαλιά των γραφείων όπου θα τους μιλούσε ο μεγάλος βεής. Ανάμεσα σ' αυτούς, ασθμαίνον και κατακόκκινος από το βιαστικό και κοπιώδες περπάτημά του θ' ανεβή κου-

ταίνοντας με κάποια δυσκολία τις λιγοστές σκάλες των γραφείων, ένας νέος άνδρας, 28 - 30 χρονών με αδρά χαρακτηριστικά, κοντό μουστάκι και ζωηρά διεισδυτικά μάτια.

Όλοι γύρω του παραμέρισαν. Το πλήθος ψιθυριστά ανάφερε τ' όνομά του.

- Ο Τοπάλ Οσμάν...

- Ο Τοπάλ Οσμάν θα τους φάη...

Ενας Έλληνας, τρυπωμένος σε μία αυλή, κοντά στα γραφεία του Κομιτάτου, γεμάτο λουλούδια, κίτρινος και περιδεής παρακολούθουσε αυτόν τον πυρετό που κατέλαβε το πλήθος.

- Γιασασίν μιλλιέτ (Ζήτω το Έθνος).

- Να μας ζήσης Οσμάν...

Ο Έλληνας προσπαθούσε να σκαρφαλώση κάπου για να φύγει, να χωθή από μία τρύπα, μα του ήταν αδύνατο. Αν τον πάρουν είδηση και τον σκοτώσουν; Είναι γκισαούρης και αυτό φθάνει.

- Θεέ μου βοήθησέ με, γλύτωσέ με, σώσε με, παρακαλούσε ψιθυριστά. Πώς βρέθηκα εγώ εδώ, πώς δεν έφυγα αμέσως; Και τα παιδιά και το σπίτι... Θεέ μου... Θεέ μου...

Το πλήθος ολοένα συγκεντρωνόταν και ολοένα ακούγονταν τα συνθήματα του πολέμου και οι ζητωκραυγές.

Τη στιγμή εκείνη μπήκε ο Τοπάλ Οσμάν πάνω στο κεφαλόσκαλο των γραφείων και πρόσταξε, με επιτακτική φωνή το πλήθος.

- Τώρα πια φθάνει... διαλυθήτε, να πάτε στην παραλία που θα φθάσουμε και εμείς... Εθέλωμε ησυχία να συζητήσουμε...

Το πλήθος δεν διαλυόταν. Ο Τοπάλ Οσμάν

το κύταξε άγρια με την φοβερή του ματιά.

- Ακόμα; Να πάτε στην παραλία, είπα.

Ο κρυμμένος Έλληνας ανάσανε βαθειά.

- Θεέ μου και Χριστέ μου μ' έσωσε, είπε χαμηλόφωνα.

Όταν το πλήθος με φωνές και συνθήματα κατευθύνθηκε στην παραλία ο Τοπάλ Οσμάν αφού κύταξε γύρω του, τέντωσε την ματιά του προς το μέρος της διπλανής αυλής. Στάθηκε λίγο και είδε κάτι ύποπτο να κινείται. Αστραπιαία έβγαλε το πιστόλι του και πυροβόλησε δύο - τρεις φορές.

Η σκιά έπαψε να κινείται πια και δύο Τούρκοι της Φρουράς των γραφείων του Κομιτάτου όρμησαν με τα πιστόλια τους μέσα στην αυλή. Ο Έλληνας έπλεε στο αίμα του σπαρταρώντας.

Οι φρουροί άδειασαν τα πιστόλια τους πάνω του και ύστερα γυρνώντας προς τον Τοπάλ Οσμάν ο επί κεφαλής είπε:

- Μπιρ ουρούμ (ένας Έλληνας).

- Τσόχ εί (πολύ καλά), έκανε περιχαρής ο Τοπάλ Οσμάν και μπήκε μέσα στα γραφεία.

Είχε αρχίσει η σύσκεψη με το αίμα ενός αθώου.

Από αυτή τη στιγμή, όταν η πόρτα των συνωμοτών θα κλείσει ο Τοπάλ Οσμάν θ' αναλάβει το κεφάλαιο του αίματος, των σφαιρών και των εκποτισμών των "απίστων". Ο άσημος βαρκάρης της Κερασούντας θα ανεβή απότομα στην αποτρόπαια κλίμακα του θηριώδους αρχηγού του έργου της εξαφανίσεως ενός λαού, του έργου της γενοκτονίας. Θα σκορπίσει τον όλεθρο και τον αφανισμό. Απ' όπου θα περάση, με τους τσέτες του, θα σφάζη, θα ατιμάση, θα κλέψη περιουσίες, θα συγκεντρώση κτήματα, χρυσάφι, πολύτιμα αντικείμενα.

Από την Κερασούντα θα βρεθή στην Αμισό, θα πετάξη στην Πάφρα, θα δρασκελίση οροσειρές, θα "ξυρίση" περιοχές και ανθρώπους, θα πέση σαν λυσσαμένο τέρας πάνω στις φάλαγγες των δυστυχημένων που σύρονται στα βάθη της Ανατολής και θα τους αποτελειώση, θα πάη στην Κάβζα, στα Κοτύωρα, στην Τρίπολη, στην Μερζεφούντα, θα ορμήσει στην "Κοιλιάδα του Διαβόλου", που θα την πλημμυρίσει στο αίμα, θα βρεθή ξαφνικά στο Αλάτσαμ, θα πληριάση την Τραπεζούντα,

Συνέχεια στην 4η σελ.

Ο,τι αφήσαμε...

Για να θυμούνται ότι εδώ κάποτε στον Πόντο, ζούσε ένας δημιουργικός και υπερήφανος λαός, που τόσο βάρβαρα ξεριζώθηκε.

Οι "χαμένες Πατρίδες" και η χώρα των λωτοφάγων

Συνέχεια από την 1η σελ.

πραγμάτων που οι Δυνάμεις "επιφυλάττονται... δια να προσδιορισούν... τα όρια της γης και τα ονόματα των του Αιγαίου πελάγους νήσων, αίτινες θέλουν συμπεριληφθή και τα οποία θέλουν να προταθί εις την Πόρταν, να γωνωρίζη υπό το όνομα Ελλάς".

Ως την κατάπτωση έκθεση των υπουργών Εξωτερικών των Συμμάχων Δυνάμεων της Γαλλίας, Μεγάλης Βρετανίας και Ιταλίας του 1922, οι οποίοι, αφού "συμβουλευθήσαν με τους στρατιωτικούς και οικονομικούς εμπειρογνώμονες, συνεφώνησαν να αποκαταστήσασιν το Τουρκικό Έθνος και την Τουρκικήν δύναμιν εις τα εδάφη, άτινα δύναται να θεωρηθώσιν ως ανήκοντα εις αυτήν μετά της Κωνσταντινουπόλεως, της ενδόξου και ιστορικής αυτών πρωτεύουσας ως κέντρου... Επιθυμούσι να δώσωσιν εις τον Ελληνικό Έθνος αντιστάθμισμα διά τας μεγάλας θυσίας τας οποίας διαρκούντος του πολέμου εδέχθη διά την υπόθεσιν των Συμμάχων, αφίνοντες εις αυτό ελευθερίαν δράσεως διά την εθνικήν και οικονομικήν αυτού πρόοδο".

Ο πρωθυπουργός Λόιδ Τζορτζ δήλωσε στο Βρετανικό Κοινοβούλιο, στις 4 Αυγούστου 1922, ότι:

"Με βάση τα αντικειμενικά δεδομένα... η Σμύρνη και τα γειτονικά βιλαέτια έπρεπε να παραχωρηθούν στην Ελλάδα, γιατί ήταν ελληνικά ως προς τον πληθυσμό, το οικονομικό συμφέροντα και την ιστορία... Οι Έλληνες είχαν δικαίωμα να πούν: Πριν αποσυρθούν τα στρατεύματά μας, θέλωμε να έχουμε κάποια εγγύηση ότι δεν θα συμβή εκεί ό,τι έγινε στον Πόντο. Δεν μας συγχωρούσαν οι περιστάσεις να αφήσουμε το εμπόριο της περιοχής να τελέη κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας και ανωμαλίας".

Οι Τούρκοι της Νεοκαιοκρατίας σε προκήρυξη τους κατά των Ελλήνων - Ρωμιών με χρονολογία Ιούνιος 1914 αναγνώριζαν ότι: "Ω αχάριστοι Ρωμαίοι! Από 600 ετών συνεζήσαμεν ως συμπατριώται... Επειδή δεν επιτρέπεται να τρέφωμεν εις τους κόλπους μας όφεις ως σε, φυσικώς τω λόγω θα προτιμήσωμεν την εξαφάνισιν υμών των αχαρίστων".

Η προκήρυξη που καλούσε τους Μουσουλμάνους της Θράκης να υπερψηφίσουν τον Σαδικ Αχμέτ στις πρόσφατες εκλογές του Ιουνίου, έγραφε: "Ευγενή στην καταγωγή Δυτικο-Θρακιώτικη Τούρκε... εσύ, αργά ή γρήγορα, εξαιτίας μιας νέας επιχείρησης ειρήνης θα κυματίσεις και πάλι πάνω σ' αυτά τα εδάφη, που αποτελούν προγονική παρακαταθήκη, τη σημαία με το αστροφέγγαρο".

Ο Γερμανός συνταγματάρχης Μολτκε οργανωτής και εκπαιδευτής του Οθωμανικού στρατού στα 1840, α-

ναγωνρίζοντας τη πορεία της εθνικής αφύπνισης των Βαλκανίων θα εισηγήθει στο Σουλτάνο να μεταφέρει την έδρα του στο Ικόνιο, όπου υπήρχαν συμπαγείς τουρκικές δυνάμεις, να έχουν δε ως στόχο τους οι Τούρκοι την εξαπλώσή τους προς την αρχική κοιτίδα, τις στέπες της Κεντρικής Ασίας. Στο έργο του περί των εκστρατειών των Ρώσων γράφει: "Ο αποκλεισμός των ραγιαδών από το στρατό, απομάκρυνε από τη στρατολογία πλέον του ημίσεως των κατοίκων της Τουρκίας".

Ο Malte - Brun στην Παγκόσμια Γεωγραφία του αναφέρει: "Η Μικρά Ασία έχει 8 - 9 εκατ. κατοίκους, από τους οποίους 5 εκατ. είναι Μουσουλμάνοι και ο υπόλοιποι Έλληνες Ορθόδοξοι".

Ο Mehmet Ubeyd στο βιβλίο του Doghroum - Yol γράφει: "Κυριαρχούν στην Τουρκία οι Μουσουλμάνοι και όχι οι Τούρκοι Οθωμανοί. Εφ' όσον δεν το αντιλαμβάνομαστε, οι διαιρέσεις θα εξακολουθήσουν και διαφωνίες βαθύτερες θα προκύψουν. Κάθε Μουσουλμάνος δεν είναι Τούρκος".

Με το Κεμαλικό σύνταγμα του 1924 οι Τούρκοι νομιμοποίησαν την πολιτική προστασίας των "μειονοτήτων".

Το άρθρο 88 ανέφερε: "Όλοι οι κάτοικοι της Τουρκίας, ανεξαρτήτου θρησκείας και εθνικότητας, θεωρούνται Τούρκοι".

Προγονικές τους παρακαταθήκες ή αυταπάτες της Τουρκικής "Δημοκρατίας".

Οι Πόντιοι τότε τι να πουν για τις δικές τους αναμφισβήτητες και ιερές προγονικές παρακαταθήκες!

600 χρόνια ζήσανε ως συμπατριώτες, τα υπόλοιπα 2.400 που ήταν οι Τούρκοι; Στις στέπες της Κεντρικής Ασίας που αναφέρει χαρακτηριστικά ο Moltke;

Ο πανικός που προκάλεσε το τελικό ψήφισμα των Ποντίων, στο Β' Παγκόσμιο Ποντιακό Συνέδριο τον Αύγουστο του 1988 στη Θεσσαλονίκη, και ζητούσε "την παγκόσμια καταδική της τακτικής της γενοκτονίας των Τουρκικών κυβερνήσεων, που τις συνέπειές τους πλήρωσαν οι Ελληνοπόντιοι με την εκατόμβη 350.000 νεομαρτύρων από το 1914 έως το 1922", το διάβημα του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών προς το αντίστοιχο ελληνικό, αποδεικνύει τη δυναμική που έχει η προσφυγική μνήμη.

Η συνείδηση των Ποντίων είναι τόσο ισχυρή, που κανένας δεν έχει το δικαίωμα να παραποιεί την ιστορία, ασελγώντας στο παρελθόν και στη μνήμη των μαρτύρων, να οικιοποιείται το παρόν και να αδιαφορεί για το μέλλον.

Το ποντιακό ζήτημα γκρεμίζει τα τείχη της λήθης και της σιωπής δυναμιτίζοντας τις μνήμες των προσφύγων.

"Ο όρος "χαμένες πατρίδες" που καθιερώθηκε, είναι πολιτικά και ιστορικά

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΑΧΑΙΡΙΔΗ

Κοιν. Λειτουργού

άστοχος, καθότι απερισκεπτος. Κάτι που έζησε στην ιστορία μας τόσο έντονα, αυτή η Μικρασία, η βρυσσάνα του Ελληνισμού δεν είναι δυνατόν να πεθάνει, να χαθεί από τη μνήμη και την καρδιά μας ούτε να υποκύψει σε σκοπιμότητες της στιγμής.

Και οι πατρίδες είναι σαν τους ανθρώπους, πεθαίνουν από τη στιγμή που αρχίζουμε να τις ξεχνάμε.

Όσοι όμως συνηθίζουν στην εθνική αμνησία, τελικά

δεν αφινιδιάζονται πλέον από τίποτε, ούτε από πατρίδες που χάνονται ούτε από έθνη που είναι καταδικασμένα να χαθούν.

Η Μικρά Ασία δεν έγινε μόνο το τραύμα του Έθνους, αφού υπήρξε ο στοχαζόμενος νους του ελληνισμού, θα είναι για το μέλλον του το κριτήριο της υπαρξιακής του δικαίωσης".

Αναδημοσίευση από την εφημερίδα "ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ" (17/7/1990).

Πικρές αναμνήσεις από τα χρόνια της προσφυγιάς ΤΟΥ Κ. ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΣΤΟΦΙΔΗ

Συνέχεια από το προηγούμενο

Αφού αναπαύθηκα ένα λεπτό ξεκίνησα προς το βόρειο τμήμα της πόλης όπου ήταν και οι φυλακές. Επειδή όμως ο δρόμος ανηφόριζε, εγώ δεν άντεξα πια και αφήνοντας τη βαλίτσα κάτω άρχισα να κλαίω. Ο καλός άνθρωπος που με

συνόδευε με χάιδεψε τα μαλλιά και μου είπε "μην κλαίς μικρέ, από εδώ θα την πάρω εγώ, το σπίτι μου είναι κοντά" και με άπλωσε το χέρι λέγοντας "πάρε μικρέ".

Ηλεκτρικό ρεύμα δεν υπήρχε, οι δρόμοι φωτιζόντο με φανάρια πετρελαίου και μερικά με ασετυλίνη. Παντού ήτο σκοτάδι μόνο σε μία ακτίνα 5 - 6 μέτρων έβλεπες τυχόν κινήσεις. Δεν ήξερα τι μου έδωσε. Το έβαλα το κέρμα στην τσέπη της μπλούζας μου και επέστρεψα πάλι στην πλατεία, για να συναντήσω τον εξαδέλφό μου, που με τον άλλο κύριο έφυγαν προς το Ταχυδρομείο.

Εκατσα κάτω από ένα φανάρι και περιμένα να φανεί ο εξαδέλφος μου. Εκείνος όμως αργούσε, και όσο περνούσε η ώρα, από το μυαλό μου περνούσαν χίλιες δύο ιδέες. Αν έλθει κάποιος και με χτυπήσει και μου πάρει τα λεφτά; Τότε θυμήθηκα να δώ τι κέρδισα. Δεν περιγράφεται η χαρά μου την οποία αισθάνθηκα, όταν είδα ότι ο καλός άνθρωπος μου έδωσε 5 δραχμές. Και άρχισα να σκέφτομαι μόνος, δηλαδή έχω 2 1/2 ψωμιά; Τι καλά!

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΜΑΙΑΣ

Του καθηγητή Κώστα Φωτιάδη

Στον επιστημονικό κόσμο είναι γνωστή η αποικιακή πολιτική των αρχαίων Ελλήνων. Για το θέμα αυτό η "ιστορία" θα πρέπει να είναι αρκετά ευχρησιμοποιημένη με τα πορίσματα των ερευνητών της που δημοσιεύτηκαν ως σήμερα. Δε θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε ότι το αρχαιολογικό υλικό αυτής της μακρινής περιόδου είναι πολύ πιο πλούσιο και πολύ αντικειμενικό από το υλικό που διαθέτουμε για τη σχετικά πρόσφατη πρώτη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Μεγάλη Ελλάδα ονομάστη η Ιταλική χερσόνησος, επειδή τον 8ο και 7ο π.Χ. αιώνες οι Έλληνες άποικοι είχαν καταλάβει και είχαν αναπτύξει σε αξιολογικό βαθμό το μεγαλύτερο μέρος της. Κόρη της Ελλάδας, σάρκα από τη σάρκα της, ονομάστηκε η περιοχή της Μικράς Ασίας και του Ευξεινού Πόντου για τον ίδιο λόγο.

Είναι ευχάριστο και πολλές φορές πολύ καρποφόρο να ανατρέχει κανείς σε αυτές τις μακρινές εποχές. Να συ-

Κάποτε φάνηκε ο εξαδέλφος μου. Ερώτησε πόσο πήρα, του είπα την αλήθεια. "Θα τα μοιράσουμε" μου είπε. Πώς να αντισταθώ; Ητο μεγαλύτερός μου κατά τρία χρόνια.

Ξεκίνησαμε για το χωριό όπου όλοι ήταν ανάστατοι. Τί έγιναν τα παιδιά; Κάτι έπαθαν. Τα πείραξε κανείς; Ολο αυτό όμως το ερωτηματολόγιο γινόταν για μένα εκ μέρους της μάνας μου, που για πρώτη φορά κοιμόμουν μακριά της. Η οικογένεια του θείου μου, όλοι ήταν συνθι-

σμένοι με τον γιό τους, διότι τον είχαν μη στάξει και μη βρέξει, διότι είχε τρεις αδελφές και αυτός είχε το μεγαλύτερο μερίδιο της αγάπης των γονέων του.

Αλλά επειδή αρκετά είπα γύρω από την ιστορία μου θέλω πολλές σελίδες να την τελειώσω, σταματώ εδώ, αφού βέβαια έφαγα ξύλο από τη μάνα μου και επανέρχομαι στην ιστορία της Μ. Σάντας. Εφυγα από την Δράμα στις 16 Αυγούστου 1923 και πήγα στο χωριό μου για να εγγραφώ στο σχολείο.

Συνεχίζεται

ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ ΤΟΠΟΣ, ΠΟΥ ΛΕΓΕΤΑΙ ΠΟΝΤΟΣ

Από Θεού ευλογημένον εν το πόντιον στοιχείον ο κόσμος άλλον κινείται απατούνους καλλίον.

**

Τε μέτερον οι Πόντιοι παρ' αν κ' λογαριάζεν πάντα τρων, πίνουν σέρονταν, πάντα διασκεδάζεν.

**

Οι Πόντιοι ασήν Τουρκίαν ήλθαν, ασήν Τραπεζούνταν

όταν κάθουνταν σο μουχαπέτ, όυς να μερών κισκούνταν.

**

Τη Πόντιους, που, κη ξερ'

θαρρεί είν χωρίς τέρτια ο Θεός ατίνς έπλασεν πάντα ια να φταν κέρια.

**

Οι Πόντιοι τεμέτερον δ' ομοιάζεν αδελφια

τρων όθεν ανταμούνε και αρχίζουνα να κέρια.

**

Τους Πόντιους σην χαράν και αι διασκεδάσεις

κ' επόρνευ να εφτάνατον Εφοπλιστής Ονάσης.

Νεοελληνική ερμηνεία

Ο Θεός ευλόγησε το Ποντιακό στοιχείο

και κανένας άλλος στον κόσμο δεν γίνεται καλύτερός του.

**

Οι δικόι μας οι Πόντιοι, δεν λογαριάζουνα το χρήμα (παρά)

αλλά, πάντα τρώνε, πίνουν και χαίρονταν με τις διασκεδάσεις.

**

Οι Πόντιοι, ήρθαν από την Τουρκία και την Τραπεζούνταν

και όταν κάθονταν στο τραπέζι, γλεντάμε μέχρι το ημέρωμα.

**

Παλιά τραγούδια

Τα παρακάτω δίσπρα είναι από τα παλιά τραγούδια της περιοχής Κράμνης. Τα δημοσιεύουμε με την πεποίθηση ότι, οι παραδοσιακοί μας τραγουδιστές θα τα ξαναζωντανεύουν:

1. Θείτσα μ' δώσ' την άδειαν, σ' σ' ατέν ως στεφανούμαι και αν κι δεις την άδειαν θα ρούζω και σκοτούμαι.

2. Θείτσα μ' το κορ' τσόπο σου γιατί κι καλασέυ με. Εγώ 'πέκέρ'τς κι από κορ'σί γιατί κι θέλ' να σπαρ' με.

3. Και με το είμαι εφτωχός και με το κ' έχω μάναν την κόρ' θα πεσελεύ ατεν με τη πουλί το γάλαν.

4. Και τη Κρωμή και το νερόν κρύον κι ποτισκάτε τ' εμόν τ' αρνόπον τ' έμορφας σ' σόν κόσμον κ' ευρησκ' ατεν.

5. Καλά χαπέρε έφθανε καθ' κά πουλί μ' και κλάφον τραγοδίας θα αρχινώ απ' έναν έναν γράφον.

6. Κάμνω και δίγω 'ς σό ρακίν παρ'άπον' κι απομένε. Ατώρα η τριγώνα μου κάθεται κι αναμέν με.

7. Κατ' έπαθα κ' ερωστέσα κ' ετάγα σ' έναν άνε. Σήνα άνε, σήναν άνε; 'ς σή Νανάκ τον αγιάννευ.

8. Κάτ' έπαθεν η καρδιά

Όσοι δεν ξέρουν τους Πόντιους, νομίζουν ότι είναι χωρίς ντέρτια και ότι ο Θεός τους έφτιαξε για να κάνουν πάντα κέρια.

**

Οι δικόι μας οι Πόντιοι μοιάζουνα όλοι σαν αδελφια

τρώνε όπως συναντιώνταν και αρχίζουνα τα κέρια.

**

Τους Πόντιους στη χαρά και στις διασκεδάσεις

δεν τους φτάνει κανένας, ακόμα και ο Εφοπλιστής Ονάσης.

ΣΗΜ. "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ": Το ωραίο αυτό τραγούδι κ. Γιώργου Τσιρινιδη είναι ένα εγκώμιο για τους Πόντιους. Μοιάζει σαν ένα χαρούμενο αφιέρωμα. Γοητεύει την ψυχή και κινεί ζωηρά το ενδιαφέρον για τους Πόντιους. Με το ποίημα αυτό ο συμπατριώτης μας κ. Τσιρινιδης μας έδωσε κι άμεση αίσθηση του πλούτου της ψυχής του. Τον ευχαριστούμε. Ακόμα ευχαριστούμε τον πνευματικό μας συλλέκτη κ. Ανδρέα Ταταριδη από τη Ζάκυνθο, που μας έστειλε για δημοσίευση το τραγούδι αυτό.

μ' βαρέθ θα ογρασεύ έμαθα και τα μαικά κορτσόπο μ' θα μαεύω.

9. Κ' εγώ με τα κλαψίματα μ' και τ' αναστεναγμούς σί μ' εποίκανε με σεβταλούν κ' έχασα το ναμούση μ'.

10. Κ' εγώ οντές έμουν μικρός, γιατί πά κ' επεθάνα το σεβταλικό το έρμηον "τώρα κι θα μαθάναν".

11. Κόρ' απ' αδά σ' έτερα είναι πορτόπα δέκα την ώρα μ' και ξεγκόλπο μ' την νουσαλούμ εδέκα.

12. Κόρη πέ 'με το Ζωγράφο σ' π' εζωγράφ' σεν εσένα ας δίγ' ατον τ' αργατικά και ζωγραφίζ' άλ' έναν.

13. Κορτσόπον δώδεκα χρονώνμ νόμα νερόν ας πίνω τη καρδιάς την καμονήν, ολίγον ας νεσβήνω.

14. Λελεύω σε, λελεύω σε, κ' εσύ ντ' έμορφος είσαι για δείξο με το σπίτι σου για πέ με απόθεν είσαι.

15. Λελεύω σε, λελεύω σε κόκκινον πιπερόπον για έλα έμα σο χορόν, έμπ' και σο χερόπο μ'.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ

Ο "Αργοναύτης" ως γνωστόν εκδίδεται από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας για μη κερδοσκοπικούς λόγους, αλλά για πνευματική ανιστόρηση της λαογραφικής και της πολιτιστικής μας παράδοσης.

Είναι, λοιπόν, απαραίτητο, για την ασταμάτητη και απρόσκοπτη πλεύση του να ανανεώσουμε τις συνδρομές μας έγκαιρα και ακόμα να γράψουμε νέους συνδρομητές.

Συνεχίζεται